

Таблиця 2. Матриця конкурентоспроможності підприємства на кожному з рівнів його бізнесу

Коефіцієнт конкурентного опору сегмента ринку	1 – 0,75	0,75 – 0,5	0,5 – 0,25	0,25 – 0	0
	0,75 – 0,5	0,5 – 0,25	0,25 – 0	0	
	0,5 – 0,25	0,25 – 0	0		
	0,25 – 0	0			
	0				
Коефіцієнт привабливості провайдингової пропозиції					

Значення кожного з полів матриці визначається за наступною формулою:

$$K_{кп} = K_{зко} / K_{впп}$$

де $K_{кп}$ – коефіцієнт конкурентоспроможності підприємства на даному рівні його бізнесу;

$K_{зко}$ – коефіцієнт зовнішнього конкурентного опору (к-го тиску);

$K_{впп}$ – коефіцієнт внутрішнього потенціалу підприємства.

На нашу думку, коефіцієнт зовнішнього конкурентного опору для кожного з елементів бізнесу є сумою прогнозів та аналітики, що мають за джерела думку експертів.

Таким чином, підприємство впевнено та науково обґрунтовано обирає ту технологію, що відповідає оптимальному співвідношенню між показниками прибутковості та привабливості провайдингової пропозиції в найбільш довгій часовій перспективі.

Висновки

В умовах превентивної глобальної зміни технологічної та апаратної складової провайдингових послуг у процесі НТП питання визначення базової технології доступу наприкінцевого споживача для побудови стратегії розвитку є базисним та узагальнюючим вітчизняного підприємства інтернет-провайдера. Адже вибір технології доступу програмує

подальший розвиток підприємства та стан його конкурентоспроможності на ринку.

Наведемо простий приклад: на зміну широкосмуговому доступу до Інтернету в сфері провайдингових послуг та міжнародному роумінгу в мобільній телефонії приходить технологія IP-доступу або VoIP (англ. voice over IP – технологія передачі медіа даних в реальному часі за допомогою сімейства протоколів TCP/IP), що дозволяє значно здешевити вартість послуг та збільшити кількість користувачів за виробничий період.

Відповідно підприємства інтернет-провайдингу, які не встигнуть переозброїтися на технологію, що переважатиме VoIP, чи принаймні зможе гідно конкурувати з ним по основним параметрам, будуть приречені до відставання в конкурентній боротьбі та втратять не тільки конкурентні переваги, а й час, що буде втрачено задля пошуку та впровадження конкурентоспроможної технології.

Список використаних джерел

1. <http://www.nkrz.gov.ua/uk>
2. <http://internetua.com/category/provaiding/5>
3. <http://nag.ru/articles/article/21461/nedorogoy-i-sverhbystryy-dostup-v-internet.html>
4. <http://biz.liga.net/all/telekom/stati/2095013-voyna-zadostup-provaydery-delyat-provodnoy-internet.htm>

УДК 636.2:631.11

Л.М. СТЕПАСЮК,
к.е.н., доцент,

А.А. ЛОПАНЧУК,

аспірант кафедри економіки підприємства, НУБіП України

Стан та розвиток молочного скотарства на сільськогосподарських підприємствах

У статті розглянуто основні тенденції функціонування та розвитку молочного скотарства, проаналізовано сучасний стан виробництва молока і продуктів його переробки та запропоновано пропозиції щодо покращення даної ситуації.

Ключові слова: молочне скотарство, молоко, молокопродукти, виробництво, споживання, якість.

В статье рассмотрены основные тенденции функционирования и развития молочного скотоводства, проанализировано современное состояние производства мо-

лока и продуктов его переработки и предложены предложения по улучшению данной ситуации.

Ключевые слова: молочное скотоводство, молоко, молокопродукты, производство, потребление, качество.

This article reviews the main trends in the functioning and development of dairy farming, analyzes the current state of production of milk and its products and offered suggestions for improving this situation.

Keywords: dairy cattle, milk, dairy products, production, consumption, quality.

Постановка проблеми. В агропромисловому комплексі України однією з пріоритетних галузей сільськогосподарського виробництва є молочне скотарство та молокопереробна промисловість. Значимість молока і молочних продуктів в забезпеченні продовольчої безпеки країни, роль і значення молочного скотарства в системі сільського господарства та вирішенні соціальних і економічних проблем на селі вимагає не тільки теоретичного обґрунтування подальшого їх розвитку, але й практичних кроків щодо реалізації стратегії формування ринку молочних продуктів з урахуванням світового досвіду та вітчизняних реалій.

Нестабільність у виробництві сільськогосподарської продукції свідчить про вплив наслідків економічної кризи. Сьогодні більше половини населення споживає значно менше молока та молокопродуктів від встановлених фізіологічних норм. Це пояснюється в основному низькою ефективністю виробництва й переробки молока, а також низьким рівнем купівельної спроможності населення [1].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вирішенню проблем ефективного виробництва та розвитку молока і молочних продуктів присвячені роботи П.С. Березівського, С.В. Васильчика, Ю.В. Васютинської, В. Дієсперова, М.М. Ільчука, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та інших вчених економістів – аграріїв. Проте питання оцінки стану ефективного виробництва молока і продуктів його переробки залишається актуальним, адже під впливом негативних процесів у сфері аграрного виробництва споживання даних продуктів значно скоротилось. Причиною цього є скорочення виробництва молока, низка купівельна спроможність населення та незадовільна якість молочної сировини.

Метою статті є дослідження, оцінка ефективності виробництва молока на сільськогосподарських підприємствах, аналіз продуктів його переробки та обґрунтування перспектив розвитку молочної галузі.

Виклад основного матеріалу. В українській моделі споживання молока та продукти його переробки традиційно займають провідне місце.

Молоко – цінний продовольчий продукт і одночасно важлива сировина для багатьох галузей промисловості, насамперед переробної. Молоко і молочні продукти завжди займали провідне місце в харчуванні людини. Їх можна зарахувати до стратегічних продуктів у харчових раціонах на-

селення. Молоко і молочні продукти відносяться до високо цінних продуктів як з позиції харчування, так і з позиції дієтичних і економічних. Значимість молока як незамінного продукту харчування має важливе значення у розв'язанні продовольчої проблеми, досягненні стійких і стабільних обсягів виробництва молока [6].

Аналізуючи виробництво молока, зазначимо, що його обсяг у 2011 році становив 11,1 млн. т, що на 1,6% менше, ніж у 2010 році. Основний вплив на його зменшення мало скорочення поголів'я тварин. Так, лише за останній рік чисельність великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств зменшилася на 23 тис. гол., у тому числі корів на 42 тис. Позитивним фактором розвитку галузі стало зростання продуктивності худоби. Так, за підсумками 2011 року середньорічний удій від однієї корови становив 4174 кг, що на 3% перевищує рівень 2010 року. Однак зростання продуктивності тварин не вплинуло на загальну стабілізацію ситуації в галузі.

Незважаючи на загальнодержавну тенденцію до зменшення виробництва молока, окремі регіони України збільшили його виробництво. Так, валове виробництво молока перевищило середній рівень по Україні у 2011 році в Полтавській області на 3,8%, в Харківській – 1,2%. Утримали виробництво на рівні попереднього року шість регіонів, серед яких Вінницька, Дніпропетровська та Миколаївська області. Ситуація на сировинному ринку мала безпосередній вплив на переробну промисловість. За підсумками 2011 року виробництво жирних сирів зменшилося на 6%, кисломолочних продуктів – на 5%. Разом із тим виробництво молока обробленого збільшилося на 7%, масла вершкового – на 6%. Як наслідок, фонд споживання молока становив 9,5 млн. т, або 205 кг на одну особу населення. Проте внутрішній ринок залишається далеким від його повного насичення [7].

Однією з основних причин негативного впливу на розвиток галузі скотарства є демографічна ситуація, яка обумовлює швидке скорочення поголів'я тварин у господарствах населення. Цей процес пояснюється як загальним зменшенням сільського населення, так і тяжкою щоденною працею селян. Такі умови господарювання стають менш привабливими для сільської молоді, яка мігрує до міст із вищими соціальними стандартами життя. За 2010 рік чисельність господарств населення, які утримували худобу, скоротилася на 79,3 тис. та в 2011 році становила 3,28 млн. одиниць

Таблиця 1. Виробництво та споживання молока і молочних продуктів в Україні

Показники	Роки							2011 рік в % до 2005 року
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Поголів'я корів, тис. голів	3926	3347	3096	2737	2856	2636	2631	67,01
Середньорічний удій молока, кг	3487	3652	3665	3793	4049	4082	4174	119,70
Виробництво молока, тис. т	13714	13287	12262	11761	11610	11248	11086	80,84
Виробництво молока на 1 особу, кг	291,1	284	263,6	254,3	252,4	245,3	243	83,47
Рівень виробництва молока і молокопродуктів на 1 особу, у % до РНС	76,6	74,7	69,4	66,9	66,4	64,6	64	83,55
Споживання молока на 1 особу, кг	226	235	225	213	212,2	206,4	204,9	90,66
Рівень споживання молока і молокопродуктів на 1 особу, в % до РНС*	59,5	61,8	59,2	56,1	55,8	54,3	53,68	90,22

* Довідково: раціональна норма споживання (РНС) молока і молочних продуктів становить 380 кг на рік.

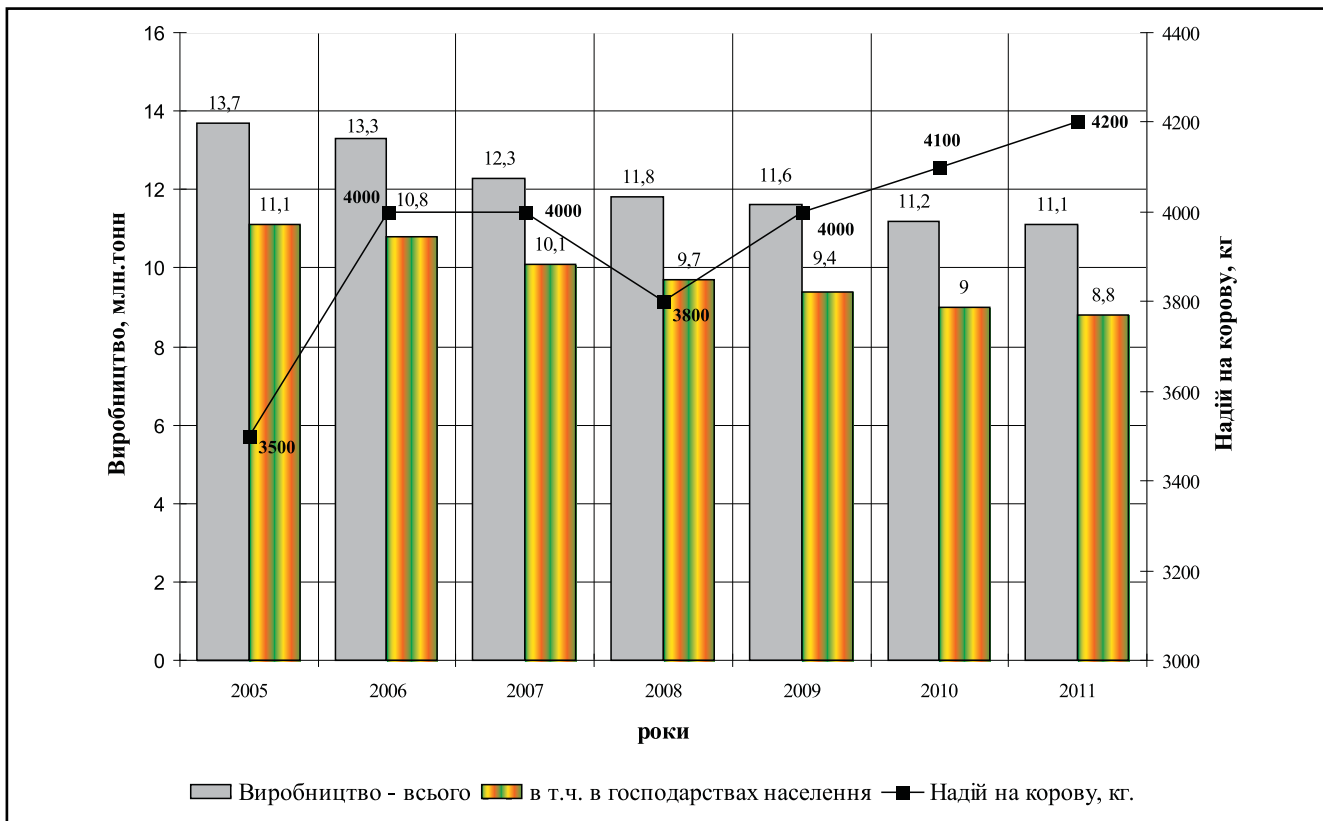

Рисунок 1. Динаміка виробництва молока в Україні

(рис. 1), а чисельність сільського населення в 2011 році зменшилася на 77,2 тис. осіб.

Загалом в 2011 році особистими господарствами населення було вироблено 8,8 млн. т молока, що менше порівняно з 2010 роком на 2,1% (рис. 1). Проте саме вони займають майже 80% у структурі загального виробництва молока в Україні.

У сучасних умовах функціонування підприємств молочної промисловості та згідно з особливостями формування та розвитку ринку молока і молочних продуктів України спосте-

рігається зниження рівня конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Для виробництва, зберігання та реалізації молочної продукції підприємства здійснюють значні витрати, тому вітчизняна продукція нездатна протистояти за ціною аналогічним продуктам західних країн.

Конкурентоспроможність продукції в умовах ринку має вирішальне значення, адже вона формує рівень фінансового благополуччя виробника, можливості ефективного позиціонування на ринку, а отже визнання споживачами якісних характери-

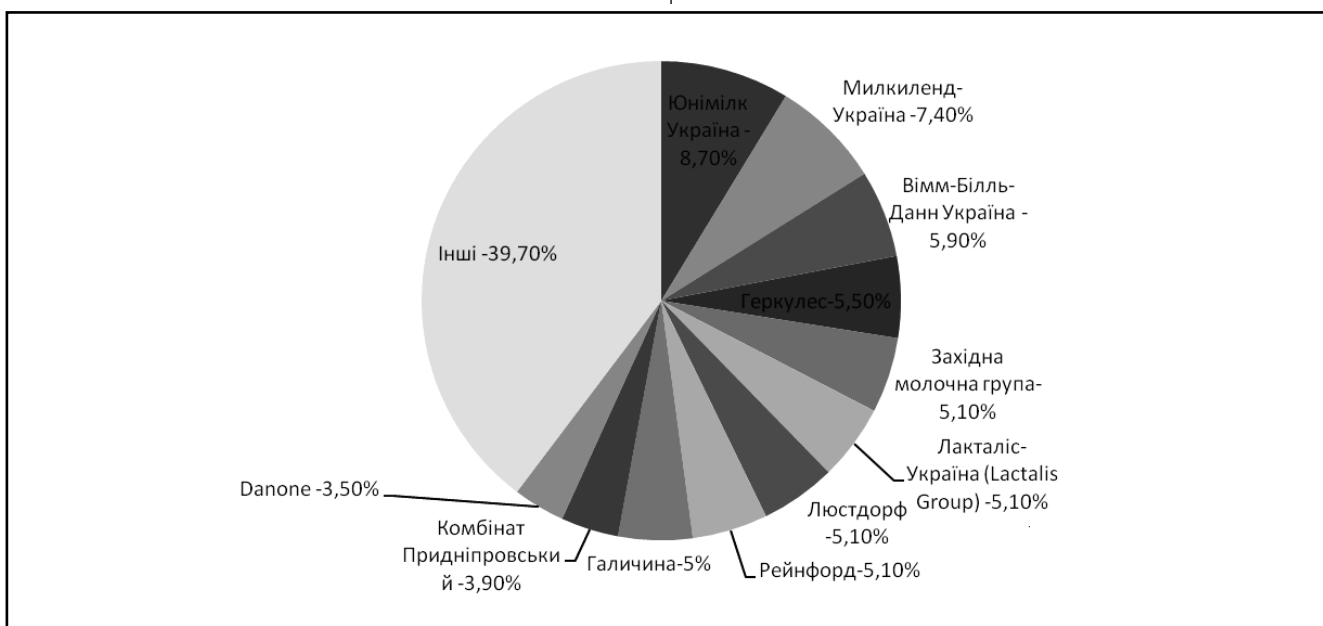

Рисунок 1. Динаміка виробництва молока в Україні

Таблиця 2. Географічна структура виробництва молочної продукції за 2011 рік

Вид продукції	Області
Молоко оброблене рідке	Вінницька, Київська (включаючи м. Київ), Дніпропетровська, Харківська, Полтавська
Кисломолочні продукти	Харківська, Київська (включаючи м. Київ), Дніпропетровська, Донецька, Полтавська
Вершкове масло	Вінницька, Житомирська, Хмельницька, Сумська, Чернігівська
Сир	Полтавська, Сумська, Черкаська, Житомирська, Вінницька, Херсонська, Чернігівська
Сухі молочні продукти	Сумська, Полтавська, Київська

Таблиця 3. Якість молока, проданого сільськогосподарськими підприємствами, згідно з ДСТУ 3662-97, % до загальної кількості

Сорт молока	Роки					
	2007	2008	2009	2010	2011	2011 рік +, – до 2007 року
Екстра	x	0,2	1,9	4,4	5,6	–
Вищий	25,7	28,2	29,1	31,3	32,9	+7,2
Перший	65,9	62,9	62,3	59,3	57,0	–8,9
Другий	6,9	7,0	5,7	4,1	4,1	–2,8
Несортове	1,5	1,7	1,0	0,9	0,4	–1,1

стик товару і його споживчих якостей. Даний аспект проблеми притаманний усім без винятку продуктам, у тому числі це відноситься до молока та молочної продукції зокрема [4].

Переробкою молока в Україні займаються більше 300 підприємств, проте майже 80% молочного ринку контролює 50 заводів, значна частина яких входить до складу великих холдингів. У цілому фактично одинадцять компаній утримують 60,3% ринку, решту розподіляють між собою дрібні компанії та одиничні молокопереробні заводи [2, 7]. На сьогодні найбільш впливовими на українському ринку молока та молочних продуктів (рис. 2) є компанії «Юнімілк Україна» (ТМ «Біо-Баланс», «Галактон», «Кремез», «Простоквашино», «Украинское»), «Милкиленд-Україна» (ТМ «7-я», «Добряна», «Коляда», «Крынка») та «Вім-Білл-Данн Україна» (ТМ NEO, «Веселый молочник», «Домик в деревне», «Слов'яночка»). У 2010 році сумарна частка трьох найбільших компаній галузі на даному ринку становила 22%, а в 2011 році перша трійка гравців контролювала 21%.

В останні роки на українському ринку молочних продуктів спостерігаються позитивні зрушення. Склалися регіони інтенсивного виробництва, які відрізняються не тільки високими показниками продуктивності, а й позитивною динамікою обсягів виробництва в молочному секторі (табл. 2) [6].

За підсумками 2011 року складено рейтинг виробників молока по областях України. Встановлено, що найбільш високопродуктивним є підприємство ТОВ «Українська молочна компанія», Київської області, Згурівського району, де середньорічний надій на одну корову становить 9002 кг. Нижчими є показники на таких підприємствах, як СТОВ «Нива», Вінницької області, Ямпільського району, – 8572 кг та ПСП «Пісківське» Чернігівської області Бахмацького району – 8274 кг. Найнижчі показники серед виробників молока в Україні має АФ ім. Довженка (ВП «Гоголеве») Полтавської області Шишацького району, де середньорічний надій на одну корову становить 6900 кг [5].

Молочне скотарство є однією з провідних галузей тваринництва України, основне завдання якого – забезпечення населення високоякісними молочними продуктами. При

цьому кількість і якість цих продуктів передусім залежить від показників якості молочної сировини, що надходить до переробних підприємств від сільськогосподарських виробників. Адже кожен виробник прагне виробляти якісну продукцію, щоб мати більший прибуток та вищу рентабельність виробництва. Для споживача молоко є якісним, якщо воно має високу харчову цінність та є безпечним для здоров'я – тобто не містить шкідливих бактерій чи антибіотиків [3].

Аналіз табл. 3 свідчить про підвищення якості молока, яке надходить на переробні підприємства, а саме протягом досліджуваного періоду зросла частка молока вищого ґатунку на 7,2 пункта (табл. 3). З метою гармонізації вимог українського законодавства до законодавства Європейського Союзу було внесено зміни до ДСТУ 3662-97 «Молоко коров'яче незбиране. Вимоги під час закупівлі». Відповідно до цього введено новий ґатунок «Екстра», який найбільш відповідає нормам ЄС. Цю норму було запроваджено в Україні 1 серпня 2007 року. Проте аналіз свідчить, що в 2011 році його частка становить лише 5,6%. Варто зазначити, що насамперед проблема якості молочної продукції пов'язана зі значною часткою молока, що надходить на переробку від господарств населення (47,4% у 2011 році). В 2011 році частка молока вищого ґатунку, в його загальній кількості, проданого господарствами населення переробним підприємствам, становила лише 0,4%. Зазначимо, що переважна кількість молока, яка надходить від зазначених господарств, це молоко другого ґатунку (73%).

Низька якість молока пов'язана з незадовільними санітарними умовами в первинній ланці виробництва. Наявність жиру і білку залежить від якості кормів: соковитих, грубих та концентрованих, а також біодобавок. Оптимальне їх співвідношення в раціоні – запорука одержання молока високого ґатунку [3].

Висновки

Отже, аналіз стану виробництва молока і продуктів його переробки свідчить, що молочна галузь має надзвичайно важливе значення як для розвитку аграрного сектора економіки, так і для національного господарства України в цілому,

а ринок молока і молочних продуктів є одним з найбільш динамічних і перспективних. Таким чином, основними завданнями для ефективного виробництва молока і молочних продуктів є збільшення обсягів виробництва, закупівля нових високопродуктивних корів; мінімізація імпорту та розширення експорту молочної продукції; підвищення якості і конкурентоспроможності продукції та зниження її собівартості.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В.М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні / В.М. Бондаренко // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 61–64.
2. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Ільчук М.М. Якість молока та ефективне його виробництво / М.М. Ільчук // Науковий вісник НАУ. – 2003. – №63. – С. 308–319.

4. Кваша С.М. Конкурентоспроможність вітчизняної аграрної продукції в умовах вступу України до СОТ / С.М. Кваша, О.Ф. Лука // Економіка України. – 2003. – №10. – С. 79–85.

5. Міністерство аграрної політики України. Офіційний сайт [Електрон. ресурс]: Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>

6. Протасова Л.В. Аналіз виробництва молока та молочних продуктів в Україні / Л.В. Протасова // Міжнародний збірник наукових праць. – 2008. – Випуск 1(16). – С. 229–234.

7. Скотарство України: реалії сьогодення [Електрон. ресурс]: Режим доступу: www.agro-business.com.ua/.../878-2012-02-17-12-39-42.html

УДК:338.43.003.13:636.2:(477.53)

З.М. ТІТЕНКО,

аспірант, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Економічна ефективність виробництва та перспективи розвитку м'ясного скотарства на сільськогосподарських підприємствах Полтавської області

Здійснено аналіз розвитку м'ясного скотарства, досліджено динаміку виробництва та реалізації м'яса великої рогатої худоби на сільськогосподарських підприємствах Полтавської області.

Ключові слова: виробництво, реалізація, економічна ефективність, собівартість, яловичина.

Осуществлен анализ развития мясного скотоводства, исследована динамика производства и реализации мяса крупного рогатого скота на сельскохозяйственных предприятиях Полтавской области.

Ключевые слова: производство, реализация, экономическая эффективность, себестоимость, говядина.

The analysis of beef cattle, investigated the dynamics of production and sale of meat cattle farms in the Poltava region.

Keywords: production, sales, cost effectiveness, cost, beef.

Постановка проблеми. Продовольча проблема є найгострішою для людства, бо вона належить до довгострокових і найскладніших не тільки в Україні, а й світовій економіці. Якщо у розв'язанні інших важливих проблем (енергетичної тощо) існують альтернативні рішення, то у продовольчих питаннях такі резерви відсутні. Забезпечення населення України високоякісними продуктами харчування та гарантування продовольчої безпеки країни ніколи не втрачало актуальності [1, с. 112].

Чільне місце у забезпеченні національної продовольчої безпеки України належить скотарству, яке є найбільшою підгалуззю тваринництва та фактично його фундаментом. Перспективність цієї галузі визначається не тільки сприятливими природно-кліматичними умовами, а й історичними передумовами, оскільки вирощування та розведення ВРХ в Україні є традиційним напрямом господарської діяльності, що дало можливість здобути значний практичний досвід і сформувані систему традиційних підходів [2, с. 29].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Економічний стан виробництва продукції скотарства із врахуванням їх провідного значення як продуктів харчування завжди привертала увагу багатьох вчених. Проблеми та перспективи розвитку тваринництва знайшли своє відображення у працях відомих науковців: В.Г. Андрійчука, П.С. Березівського, В.В. Дієсперова, П.К. Канінського, Н.Г. Копитця, Н.С. Ляліна, В.Я. Месель-Веселяка, Р.О. Петренка, Т.В. Панчука, П.Р. Пуцентейла, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, О.З. Томашівського, Л.П. Червінського та інших.

Мета статті – висвітлити та проаналізувати стан та економічну ефективність виробництва та розвитку м'ясного скотарства в сільськогосподарських підприємствах Полтавської області.

Виклад основного матеріалу. На даному етапі розвитку агропромислового комплексу виникає декілька першочергових завдань, зокрема стабілізація і нарощування об-